

Відгук

офіційного опонента доктора економічних наук, професора кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем ЗВО «Подільський державний університет» Лаврука Віталій Валерійовича на дисертацію Ланченка Олексія Васильовича на тему: «Управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент»

1. Актуальність обраної теми дослідження.

На сучасному етапі економічного розвитку відтворення нових знань, інноваційних товарів і послуг є визначальним джерелом економічного зростання, як у промисловості, так і в сільському господарстві. Однак, у сільському господарстві нашої країни рівень поширення інновацій не перевищує 5% від кількості щорічно створюваних нових науково-технічних досягнень, а витрати сільськогосподарських товаровиробників на дослідження і розробки становлять 6% від загальних витрат. Парадокс низьких темпів дифузії інновацій у сільськогосподарське виробництво України за наявності наукових досягнень світового рівня пояснюється різними причинами, зокрема й відсутністю ефективних систем освоєння інновацій у сільському господарстві, які б містили інформаційні системи і внутрішньогосподарські структури управління. Вибір таких організаційних моделей управління визначається як рівнем технологічного розвитку галузей рослинництва і тваринництва, так і магістральним напрямом розвитку сільськогосподарських технологій. Це зумовлює необхідність здійснення наукових досліджень з теоретико-методичного обґрунтування вдосконалення організаційних структур управління освоєнням інновацій. Актуальність дослідження проблем практичного освоєння інновацій, перетворення інноваційної діяльності на один із вирішальних чинників зростання конкурентоспроможності вітчизняного сільського господарства зумовили вибір теми дисертаційної роботи і розглянуте в ній коло теоретико-методичних питань.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Білоцерківського національного аграрного університету за темою: «Формування системи продовольчого забезпечення населення в контексті повоєнного відродження економіки України» (державний реєстраційний номер 0123U104509), у межах якої автором досліджено теоретичні та методичні основи формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств в контексті продовольчого забезпечення населення України.

Дисертаційне дослідження враховує національні пріоритети України щодо сталого розвитку, що підкреслює її практичну цінність для розвитку економіки країни в умовах глобальних викликів.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна.

Наукові положення, розроблені методичні підходи, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, є достатньо обґрунтованими. Виконане дослідження має в основі глибокий та багатосторонній аналіз наукових праць вітчизняних й зарубіжних вчених. У процесі вирішення поставлених дисертантом завдань у роботі використано низку сучасних методів наукового пізнання. Метою наукового дослідження є обґрунтування теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення системи управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств. Ознайомлення із змістом роботи дає змогу зробити висновок, що поставлена мета досягнута. Перелік визначених в дисертації завдань є цілком достатніми для досягнення мети. Розв'язання кожного поставленого завдання має науковий результат різного ступеня новизни.

У першому розділі дисертації визначені теоретико-методологічні основи дослідження методів управління інноваційною діяльністю, а також виділені їх особливості в сільському господарстві.

У другому розділі дисертації здійснено аналіз сучасного стану інноваційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах. На позитивну оцінку впливає стан інноваційної діяльності в малих, середніх та великих господарствах корпоративного сектору аграрної економіки.

Третій розділ присвячений формуванню стратегічних напрямів удосконалення методів управління інноваційною діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу.

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації, означені в дисертаційній роботі О. В. Ланченка характеризуються достатнім рівнем обґрунтованості та наукової новизни. Зокрема, результати дослідження відображенні наступними пунктами новизни:

- заслуговує на увагу модель оцінки ефективності інноваційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах, яка включає блоки натуральних і вартісних показників, таких як обсяг інвестованих капіталовкладень, продуктивність праці, урожайність, середньодобові прирости і середньорічні надії та блоку агрегованих показників, до яких відносяться співвідношення коефіцієнта окупності капіталовкладень і рівень рентабельності операційної та виробничо-господарської діяльності;
- важливим напрацюванням є удосконалені наукові підходи до оцінки інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, що ґрунтуються на систематизації її основних критеріїв, які, в свою чергу, визначають вибір методів проведення досліджень даного явища;
- заслуговує позитивної оцінки удосконалення понятійного апарату управління інноваційною діяльністю господарств корпоративного сектору аграрної економіки, що можна розглядати як комплекс заходів, взаємин і діяльності, які забезпечуються персоналом, щодо планування, розробки, пошуку, вибору, розвитку та впровадження інновацій;
- особливе місце в роботі займають удосконалення напрямів системи управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств: для вертикально інтегрованих суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного

бізнесу – створення департаменту інноваційного розвитку; малих і середніх – формування відповідної онлайн платформи;

- заслуговує на увагу методичний підхід щодо формування системи інформаційно-аналітичного забезпечення дослідження інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, що передбачає розробку відповідних форм статистичного спостереження;

- особливе місце в роботі приділено оцінці особливостей здійснення інноваційної діяльності суб'єктами підприємництва в сфері аграрного бізнесу, врахування яких сприятиме прийняттю обґрунтованих рішень для активізації інноваційних процесів як на макро-, так і на мікрорівнях.

4. Практичне значення отриманих результатів.

Практичне значення дисертаційної роботи О. В. Ланченка підтверджується результатами її апробації, що засвідчують представлені офіційні документи про впровадження на різних рівнях та у різних середовищах (діловому та соціальному) у діяльність суб'єктів господарювання, які містяться в додатках дисертації.

Основні положення, висновки та пропозиції, викладені у дисертаційній роботі О. В. Ланченка були використанні при розробці комплексного дослідження інноваційного клімату аграрного сектору України консалтинговою агенцією «Украгроконсалт» (довідка №30/2/25 від 17 лютого 2025 р.).

Результати дисертаційного дослідження також були використанні при розробці програми сільських територій Іллінецької територіальної громади до 2030 р. (довідка № 141/1 від 20 листопада 2024 р.).

Результати дисертаційного дослідження автора впроваджені в навчальний процес Білоцерківського національного аграрного університету, зокрема при викладанні на економічному факультеті навчальних дисциплін: «Управлінський облік», «Менеджмент інноваційного проєкту» та «Аграрний менеджмент» (довідка № 142/2 від 12 листопада 2024 р.).

Практичне значення дисертаційної роботи Ланченка О. В. підтверджується також опублікованими науковими працями у фахових виданнях України та

виданні, включеному в міжнародну наукометричну базу даних Scopus, апробацією наукового дослідження на науково-практичних конференціях різного рівня.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, у якій викладено авторський підхід до вирішення актуального наукового завдання щодо модернізації аграрного виробництва. Усі наукові результати, висновки та рекомендації, що представлені в дисертації, розроблені автором самостійно. З наукових публікацій, виданих у співавторстві, використані виключно матеріали, які є результатом особистого внеску автора, про що зазначено в переліку публікацій.

Дисертаційна робота є результатом особистого наукового пошуку здобувача. Наукові ідеї, запропоновані рекомендації і обґрунтовані висновки здобуті автором особисто. Із опублікованих у співавторстві наукових праць використано лише ті положення, що виникли в результаті власних авторських розробок. Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковано у 9 наукових працях, з них: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 у виданні, включеному в міжнародну наукометричну базу даних Scopus, 3 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

6. Структура, стиль та мова дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 160 найменувань. Повний обсяг дисертації становить 265 сторінок. Робота містить 14 таблиць та 20 рисунків.

За своїм обсягом, структурою, повнотою викладення результатів дослідження та оформленням дисертація відповідає вимогам Наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами).

7. Відповідність дисертації спеціальності і вимогам, що висуваються до дисертацій, які подано на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота Ланченка Олексія Васильовича за змістом, сформульованою метою, завданнями, висновками та науковою новизною відповідає спеціальності 073 «Менеджмент». Дисертація подана у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, виконана здобувачем особисто, містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні та методичні результати, які мають істотне значення для галузі знань 07 «Управління та адміністрування» і відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами).

8. Дотримання академічної доброчесності.

У дисертаційній роботі не виявлено порушень академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень та інформаційні джерела.

9. Дискусійні питання та основні зауваження.

Попри загальну позитивну оцінку роботи, відзначаємо наявність ряду дискусійних положень та зауважень:

1. У підрозділі 1.1. автор на основі узагальнення досліджень науковців пропонує авторський підхід до розуміння поняття «інноваційна діяльність», де він наголошує що однією із її складових – є планування. В зв'язку з цим варто було б приділити більше уваги теоретичним дослідженням щодо використання методів планування інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, що суттєво підсилило б теоретичний блок дисертаційного дослідження.

2. У підрозділі 1.3 дисертант розкриває методичні підходи до оцінки інноваційної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу, при цьому наголошуючи на власних авторських пропозиціях. Проте, поза

увагою науковця залишилася інформаційна складова, що забезпечує процес розрахунку і оцінки стану інноваційних процесів в корпоративному секторі аграрної економіки.

3. У підрозділі 2.2 дисертант здійснює оцінку стану інноваційної діяльності в розрізі малих, середніх та великих сільськогосподарських підприємств. Проте, як свідчить аналіз наукових джерел існують різні підходи до типологізації суб'єктів підприємницької діяльності. У зв'язку з цим доцільно було б у підрозділі 2.2. розкрити критерії поділу суб'єктів підприємницької діяльності на основні типи.

4. У підрозділі 2.3 дисертант здійснює оцінку ефективності інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, використовуючи емпіричну базу даних, що характеризує економічну і соціальну ефективність. В той же час оцінці екологічної ефективності приділено недостатньої уваги, мотивуючи недостатнім обсягом інформації, що формується органами Державної служби статистики України. В зв'язку з цим вважаємо за доцільне здійснити розрахунок показників вищезазначеного виду ефективності, використовуючи дані Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, що забезпечить об'єктивність їх значень.

5. Дисертант справедливо наголошує на відсутність форм статистичної звітності щодо інноваційної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу і пропонує її авторську розробку. У зв'язку з цим, автору необхідно було б більш детально розкрити першопричини відсутності господарств корпоративного сектору аграрної економіки в якості об'єкта статистичного спостереження – інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Це б актуалізувало запропоновані авторські новації щодо формування інформаційної складової проведеного дослідження.

Висловлені зауваження та зазначені недоліки можуть слугувати підґрунтям для наукової дискусії під час захисту дисертації та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи в цілому.

10. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Ланченка Олексія Васильовича на тему: «Управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств» є завершеною науковою роботою, що має значну наукову та практичну цінність. Мета дослідження досягнута та відповідає змісту роботи. Отримано нові наукові результати, які є обґрунтованими та доведеними до практичного впровадження.

Дисертація за змістом відповідає спеціальності 073 «Менеджмент». Поставлена мета дисертаційної роботи в повній мірі досягнута, результати дослідження мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами). За актуальністю, науковою новизною, практичним значенням дисертаційна робота відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (зі змінами) і постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами), а її автор – Ланченко Олексій Васильович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

професор, доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та електронних платіжних систем
ЗВО «Подільський державний університет»

Віталій ЛАВРУК

«18» квітня 2025 року

Підпис Лаврука В. за свідчує.

Членки секретар Каб- О. Кабернюк

